

INFCСВЯТ

УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ
И МЛАДЕЖ

2019 **3**

ТЕМА НА БРОЯ
НАСОКИ ЗА ВЪРХОВИ
ПОСТИЖЕНИЯ НА
УЧИТЕЛИТЕ И ОБУЧИТЕЛИТЕ
В ПРОФЕСИОНАЛНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА
ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТАЦИЯ

ЕВРОПЕЙСКИ ИНДЕКС НА УМЕНИЯТА. СИСТЕМИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ НА УМЕНИЯТА

В публикация на *Европейския център за развитието на професионалното обучение* (European Centre for the Development of Vocational Training – CEDEFOP) се разглежда „Европейският индекс на уменията“ (European skills index – ESI⁵). Той е комплексен индикатор който измерва ефективността на системата на уменията в дадена държава по отношение на тяхното развитие, реализиране и съответствие. Подобен многосъставен измерител е от съществено значение за по-дълбокото разбиране на реалността, позволява сравняване между отделни държави, извършване на по-задълбочени проучвания в определена държава членка и дава възможност за проследяване във времето.

Дефиниране на система на уменията

В документа се посочва, че системата на уменията на дадена държава традиционно се счита за отговорна по отношение на подобряването на уменията на населението чрез основно образование и обучение и в етапите след него. Обикновено системата измерва формалното и неформалното образование и обучение, средното образование, допълнителното (продължаващото) обучение и висшето образование, включително академичното и професионалното образование и обучение. Комплексната система на уменията включва няколко различни роли:

➤ Осигуряване на умения, от които страната се нуждае и/или се очаква да да има потребност в бъдеще, включително преквалифициране и повишаване на квалификацията.

➤ Реализиране на уменията на па-

зара на труда чрез предоставяне на достатъчно възможности за работа на различните групи от населението.

➤ Намиране на допустимо съответствие на стремежите, интересите и способностите на хората с потребностите на пазара на труда.

Показателите на системата на уменията вземат под внимание всеобщата склонност на хората да избягват безработицата, да получават относително висока работна заплата, както и отчитат осигуряването на цялостен подем на трудовия пазар – основни критерии на модела на Европейския индекс на уменията (ЕИУ).

Признава се, че добре функциониращата система от умения има и важни нематериални ползи като личностното развитие и благополучие, чието установяване понастоящем е извън обхвата на ЕИУ.

Теоретична рамка

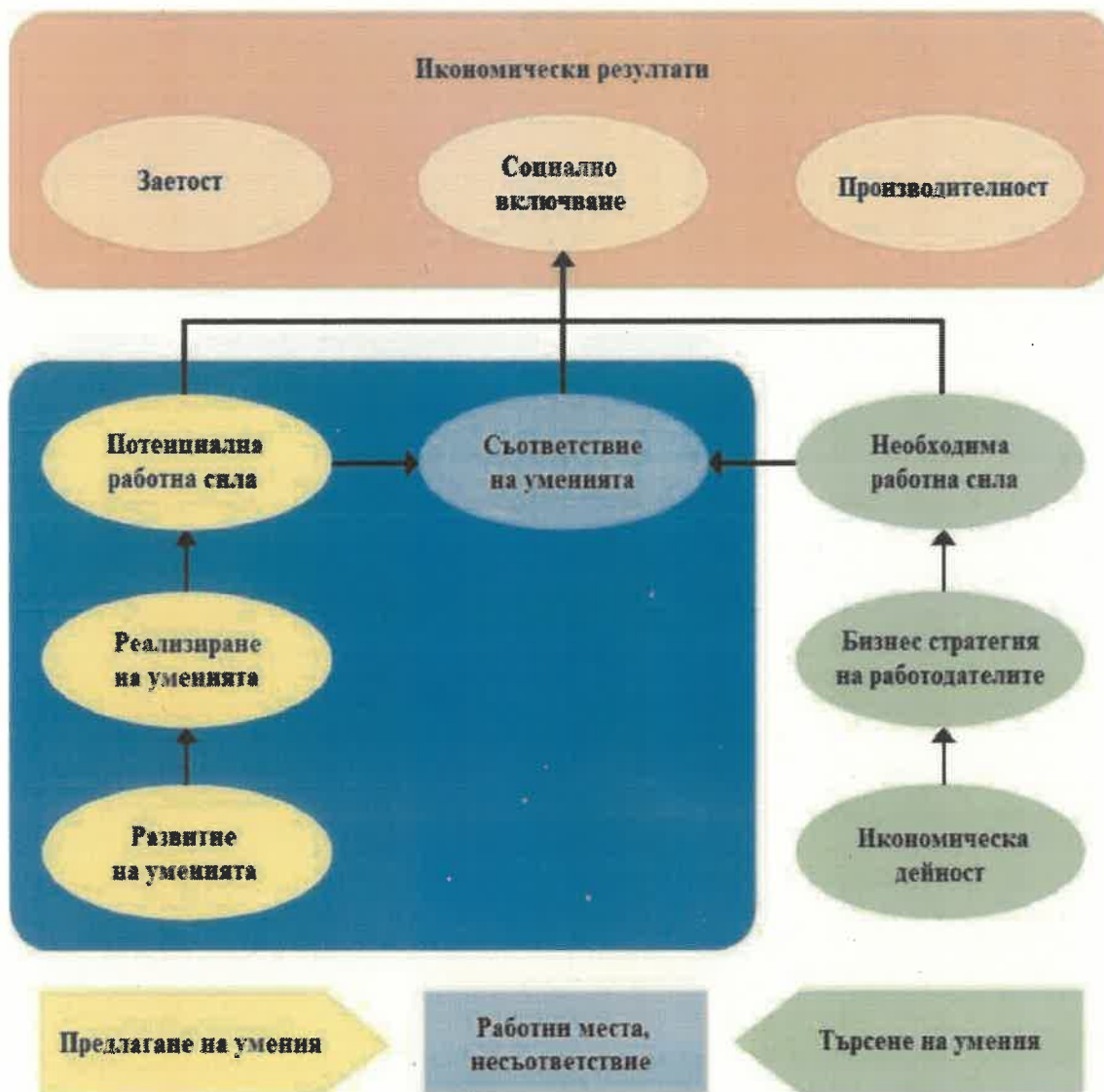
Отбелязано е, че концепцията на системата на уменията е многостранна. Следва да бъдат взети предвид и редица измерения, включително социално-икономическия контекст, в който е изградена съответната система.

Основната цел на ЕИУ е усвояването на умения за извличане на икономически и обществени ползи чрез заетост, социално включване и продуктивност. Теоретичната рамка разглежда социалното приобщаване като желан и търсен резултат, поради зависимостта между подобряването на резултатите от заетостта и производителността с разпределението на труда сред населението. Оптималните резултати са както социални, така и икономически.

⁵ Cedefop: Skills panorama: European skills index:

<https://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/indicators/european-skills-index>

Фигура 1. Теоретична рамка на системата на уменията.

Източник: Cedefop, 2018 ESI.

Ролята на системата на уменията е в посока към обединяване и съпоставяне на целесъобразно квалифицирана работна сила (предлагането) с потребностите на работодателите (търсенето). Необходимата работна сила и нужните умения се определят от естеството и мащаба на икономическата активност и от бизнес стратегиите на работодателите. Потенциалната работна сила (наличното предлагане) се определя от развитието на уменията

чрез политиките в областта на образованието, обучението и подготовката за възрастни и активирането на работещите на пазара на труда (реализиране на уменията). Съответствието между търсени- и предлагани умения се измерва чрез тяхното съвпадение.

Структура на индекса

Представена е информация за структурата на ЕИУ, чиито теоретични

основи и статистическа стабилност са изпитани и одобрени (фиг. 2.). Европейският индекс на уменията е конструиран в три категории, шест подкатегории

и 15 показателя в добре балансирана структура със статистическа методология, осигуряваща равен принос на всяко подразделение към общия индекс.

Фигура 2. Структура на Европейския индекс на уменията.

Източник: Cedefop, 2018 ESI.

Като основното правило за избор на показатели се определя насочеността към резултати, а не към намерения, за да се избегне избор на измерители, чието тълкуване е неясно.

Например високите разходи за

образование могат да показват както силна система от умения, така и такава, която надхвърля средствата. Фокусирането върху резултатите се счита за продуктивен начин за измерване на представянето на системите от умения на държавите, но въпреки това някои

качествени елементи засега остават извън обхвата на ЕИУ.

Посочва се, че отделните категории и подкатегории представляват различни, но взаимосвързани характеристики на системата на уменията, затова всяко измерение следва да се разглежда във връзка с останалите. В рамката на ЕИУ категориите могат да се разглеждат като процес – развитието на личните умения влияе върху тяхното реализиране на трудовия пазар и тяхното съответствие със заетостта. Това движение може да протече и в обратна посока – например решението на даден човек да инвестира в обучение може да бъде повлияно от вероятността придобитите знания да подобрят възможностите му за работа (съответствие).

Основните три категории в структурата на Европейския индекс на уменията са:

➤ **Развитие на уменията** – отнася се до дейностите, свързани с образование и обучение в съответната държава и непосредствените резултати по отношение на придобиването и подобряването на умения, свързани с подкатегориите основно образование, обучение и друго образование.

➤ **Реализиране на уменията** – потенциалната работна сила на дадена държава се определя не само от разрастването и усъвършенстването на умения сред населението, но и от тяхното реализиране или участие на

трудовия пазар. Активирането на уменията включва показатели за прехода от образование към заетост, заедно с процента активност на различните групи от населението в сферата на заетостта, посочени в две основни подразделения: преход към работа и участие на пазара на труда.

➤ **Съответствие на уменията** – представлява степента на прилагане на уменията, широтата, в която наличните умения съвпадат с търсените, разгледана в две подкатегории – оползотворяване на уменията и несъответствие. Несъответствията могат да включват безработица, недостиг или излишък на умения, или тяхното нерационално използване на пазара на труда.

Индексът предлага нова, динамична мярка, оценяваща сложността на системите на уменията. Различните аспекти се разглеждат като неделима част, за да се избегне съсредоточаването върху един елемент за сметка на пренебрегването на друг, което да доведе до погрешни изводи за цялостните резултати. Чрез изчисляване на относителното представяне на системите от умения в държавите членки ЕИУ подпомага политическия дискурс относно уменията, заетостта и пазара на труда. Целта му е да подкрепи осъществяването на *Европейския стълб на социалните права*, призоваващ към добре функциониращ общоевропейски пазар на труда, където образованието, обучението и ученето през целия живот са ключови за успеха.

Източник:

Cedefop (2019). 2018 European skills index. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Cedefop reference series; No 111.

<http://data.europa.eu/doi/10.2801/564143>

Янка Идакиева